Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2014, sen. zn. 29 NSČR 109/2013, ECLI:CZ:NS:2014:29.NSCR.109.2013.1

Číslo: 104/2014

Právní věta:

Insolvenční správce dlužníka není osobou subjektivně oprávněnou k podání dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud změnil usnesení insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky pohledávky věřitele pro vady tak, že se přihláška pohledávky neodmítá.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.05.2014

Spisová značka: 29 NSCR 109/2013

Číslo rozhodnutí: 104

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvenční správce

Předpisy: § 174 odst. 2 IZ
§ 176 IZ
§ 177 IZ
§ 185 IZ
§ 188 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 14. 1. 2013 odmítl K r a j s k ý s o u d v Brně (dále jen „insolvenční soud“) přihlášku pohledávky věřitele č. 49, HLDS, a. s. (dále jen „věřitel č. 49“), ze dne 1. 10. 2012, ve výši 5 164 498 Kč.

Insolvenční soud vyšel z toho, že:

> *1) Podáním datovaným 1. 10. 2012, doručeným insolvenčnímu soudu 2. 10. 2012, přihlásil věřitel č. 49 do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka P., a. s., pohledávky ve výši 5 164 498Kč.*
>
> *2) Usnesením ze dne 15. 10. 2012 zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka.*

Následně dospěl k závěru, že jsou splněny předpoklady postupu dle § 185 a § 188 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), jelikož věřitel č. 49 přes výzvu

insolvenční správkyně (doručenou 12. 12. 2012) nedoplnil přihlášku pohledávky v určené patnáctidenní lhůtě (do 27. 12. 2012); učinil tak opožděně až 11. 1. 2013.

K odvolání věřitele č. 49 V r c h n í s o u d v Olomouci usnesením ze dne 22. 3. 2013 změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že přihláška pohledávky věřitele č. 49 ze dne 1. 10. 2012 se neodmítá.

Odvolací soud poukázal na to, že výzvou insolvenční správkyně bylo požadováno předložení listin osvědčujících existenci přihlášených pohledávek (smlouvy č. 211030573/00 a řádně podepsaných dodacích listů ke všem fakturám) a listin prokazujících oprávnění Mgr. G. V. jednat jménem věřitele č. 49; Mgr. G. V. (totiž) udělila jménem věřitele č. 49 plnou moc (připojenou k přihlášce) k úkonům v insolvenčním řízení advokátu JUDr. A. O.

Uvedl též, že listiny osvědčující (k 20. 8. 2012) volbu Mgr. G. V. předsedkyní představenstva věřitele č. 49 byly insolvenčnímu soudu vskutku předloženy (až) 11. 1. 2013.

Na tomto základě pak – cituje ustanovení § 174 odst. 2, § 176, § 177, § 185 a § 188 odst. 2 insolvenčního zákona – dospěl oproti insolvenčnímu soudu k závěru, že předpoklady pro odmítnutí přihlášky nebyly splněny.

Zdůraznil, že postup podle ustanovení § 188 insolvenčního zákona se uplatní pouze tehdy, je-li vadná sama přihláška pohledávky (sám procesní úkon). Listinné přílohy nepovažuje insolvenční zákon za náležitosti přihlášky jako procesního úkonu. Nedostatek listin, které dokládají existenci pohledávky, tudíž není vadou přihlášky ani nezpůsobuje její neúplnost ve smyslu ustanovení § 188 odst. 2 insolvenčního zákona; nevylučuje přezkoumání pohledávky, ale může být podkladem pro její popření, dojde-li insolvenční správce k závěru, že věřitel pohledávku řádně nedoložil (potud odvolací soud odkázal na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 7. 2008, sen. zn. 1 VSPH 94/2008, uveřejněné pod číslem 13/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

K tomu odvolací soud doplnil, že je-li věřitel zastoupen na základě plné moci, je přílohou přihlášky pohledávky i tato plná moc. Oprávnění k zastupování pak řadí teorie procesního práva mezi podmínky řízení. Nedostatek procesní plné moci je nedostatkem podmínky řízení, který lze odstranit (§ 104 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu). Jestliže ten, kdo vystupoval v občanském soudním řízení jako zástupce účastníka, aniž se prokázal plnou mocí, tuto předloží dodatečně, je tím nedostatek průkazu zastoupení zhojen a jsou tak schváleny i ty úkony učiněné v řízení zástupcem účastníka, k nimž došlo před podpisem plné moci (potud odvolací soud odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 1997, pod číslem 36).

Následně odvolací soud uzavřel, že plná moc prokazující zastoupení věřitele č. 49 advokátem JUDr. A. O. byla připojena k přihlášce pohledávky.

Vzhledem k tomu, že nedostatek průkazu zastoupení nepředstavuje vadu přihlášky pohledávky, nelze spojovat marné uplynutí lhůty stanovené insolvenční správkyní k doložení oprávnění Mgr. G. V. plnou moc udělit s důsledky, uvedenými v ustanovení § 188 insolvenčního zákona. Věřitel č. 49 pak toto oprávnění doložil ještě před přezkumným jednáním.

Proti usnesení odvolacího soudu podala dovolání insolvenční správkyně dlužníka Mgr. I. R.

Přípustnost dovolání vymezuje dovolatelka ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

Konkrétně dovolatelka uvádí, že je třeba vyřešit otázku, zda skutečnost, že osoba, která připojí svůj

podpis k přihlášce pohledávky věřitele přihlášené v rámci insolvenčního řízení nebo která zmocní dále jiného k podání takové přihlášky, nedoloží ani ve lhůtě stanovené dle § 188 odst. 2 insolvenčního zákona oprávnění za věřitele (přihlašovatele) jednat, je důvodem k postupu dle § 185 a § 188 odst. 2 insolvenčního zákona.

V dovolání pak uplatňuje argumenty na podporu závěru, že i v tomto případě má být postupováno dle § 185 a § 188 odst. 2 insolvenčního zákona a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí v této insolvenční věci se poměřuje možnost přiměřené aplikace ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání ustanovením § 7 odst. 1 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013 a ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání se přiměřeně aplikují rovněž ve znění účinném do 31. 12. 2013.

Zkoumání, zda dovolání je objektivně přípustné (v daném případě podle § 237 o. s. ř.), předchází – ve smyslu ustanovení § 243c odst. 3, § 240 odst. 1 a § 218 písm. b) o. s. ř. – posuzování tzv. subjektivní přípustnosti dovolání. K podání dovolání je totiž oprávněn pouze ten účastník, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma (jakkoli nepatrná) odstranitelná tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší (shodně srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Cdo 2290/2000, uveřejněného pod číslem 38/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Podle ustanovení § 185 insolvenčního zákona (ve znění účinném v době vydání napadeného rozhodnutí /tj. naposledy ve znění zákona č. 399/2012 Sb./, pro věc rozhodném), jestliže v průběhu insolvenčního řízení nastala skutečnost, na základě které se podle tohoto zákona k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce nepřihlíží, insolvenční soud odmítne přihlášku rozhodnutím, proti kterému je odvolání přípustné a které se doručuje zvlášť přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci; odvolání proti němu může podat jen přihlášený věřitel. Právní mocí takového rozhodnutí účast tohoto věřitele v insolvenčním řízení končí; o tom insolvenční soud přihlášeného věřitele uvědomí ve výroku rozhodnutí.

Z ustanovení § 188 insolvenčního zákona se podává, že insolvenční správce přezkoumá podané přihlášky pohledávek zejména podle přiložených dokladů a podle účetnictví dlužníka nebo jeho evidence vedené podle zvláštního právního předpisu. Dále vyzve dlužníka, aby se k přihlášeným pohledávkám vyjádřil. Je-li to třeba, provede o pohledávkách nezbytná šetření s tím, že využije součinnosti orgánů, které mu ji jsou povinny poskytnout (odstavec 1). Nelze-li přihlášku pohledávky přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil nebo doplnil do 15 dnů, nestanoví-li lhůtu delší. Současně jej poučí, jak je nutné opravu a doplnění provést. Přihlášky pohledávek, které nebyly včas a řádně doplněny nebo opraveny, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží; o tomto následku musí být věřitel poučen (odstavec 2).

Při výkladu ustanovení § 185 insolvenčního zákona Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 1/2011, uveřejněném ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod číslem 22 uzavřel, že insolvenční správce dlužníka není osobou subjektivně oprávněnou k podání odvolání proti usnesení, jímž insolvenční soud odmítl

přihlášku pohledávky věřitele, ani osobou subjektivně oprávněnou k podání dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil takové usnesení insolvenčního soudu.

K tomu Nejvyšší soud dodává, že týž závěr platí i ohledně přípustnosti opravného prostředku podaného insolvenčním správcem proti usnesení, jímž soud rozhodl, že se přihláška pohledávky neodmítá (pro vady).

Vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká Sněmovna ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120. Ve zvláštní části důvodové zprávy se k § 188 insolvenčního zákona (jenž oproti vládnímu návrhu insolvenčního zákona nedoznal změn) uvádí: „Jelikož chybné nakládání s přihláškou ze strany insolvenčního správce by v konečném důsledku mohlo způsobit řadu praktických potíží v dalším postupu insolvenčního řízení, přenechává se konečné rozhodnutí o nepřezkoumatelných přihláškách insolvenčnímu soudu (srov. § 188 odst. 2 ve spojení s § 185 osnovy).“.

Jinak řečeno, úprava obsažená v § 188 odst. 2 insolvenčního zákona je pojistkou proti chybnému postupu insolvenčního správce při odstraňování vad přihlášky. Rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky proto, že má vady nebo je neúplná, a tyto nedostatky nebyly včas (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2008, sen. zn. 1 VSPH 103/2008, uveřejněné pod číslem 37/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sen. zn. 29 NSČR 18/2009, uveřejněné pod číslem 64/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2012, sen. zn. 29 NSČR 17/2012) a řádně zhojeny přes řádnou výzvu insolvenčního správce a poučení o následcích, není usnesením o „návrhu“ insolvenčního správce a insolvenční správce nemá u insolvenčního soudu prosaditelný „nárok“, aby přihláška byla pro vady odmítnuta.

Jde o zákonem výslovně pojmenovaný případ dohledu insolvenčního soudu (srov. § 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona) nad postupem insolvenčního správce při posuzování náležitostí přihlášky z hlediska její způsobilosti být přezkoumána.

Poté, co insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu přihlášku k rozhodnutí o tom, že se k ní nepřihlíží (§ 188 odst. 2 insolvenčního zákona), mohou nastat následující situace:

> 1) Insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že nemá nedostatky, pro něž by měla být odmítnuta (pro které se k ní nepřihlíží), buď proto, že těmito nedostatky (oproti mínění insolvenčního správce) nikdy netrpěla, nebo proto, že přihlašovatel pohledávky vady přihlášky odstranil po výzvě insolvenčního správce včas a řádně (oproti mínění insolvenčního správce) nebo že sice má nedostatky, ale jde o nedostatky, které nebrání jejímu přezkoumání.
>
> > V tomto případě se nepředpokládá, že by insolvenční soud vydával „negativní“ rozhodnutí o tom, že se přihláška pohledávky „neodmítá“, nebo že se k ní „přihlíží“, anebo že „nemá nedostatky bránící jejímu přezkoumání“. Takové rozhodnutí by mělo stejně charakter rozhodnutí vydaného při výkonu dohlédací činnosti insolvenčního soudu (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona), proti němuž není odvolání přípustné (§ 91 insolvenčního zákona). Přihlášku pohledávky vrátí insolvenční soud insolvenčnímu správci s pokynem, aby ji zařadil na seznam přihlášených pohledávek (§ 189 insolvenčního zákona).
>
> 2) Insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že přihláška pohledávky vskutku má vady nebo je neúplná a pro tyto nedostatky ji nelze přezkoumat, ale výzva insolvenčního správce neobsahovala předepsanou lhůtu k odstranění těchto nedostatků

nebo neobsahovala řádné poučení o tom, jak je nutné opravu a doplnění provést anebo neobsahovala řádné poučení o následcích nečinnosti.

V tomto případě se dohlédací činnost insolvenčního soudu projeví tím, že napraví nedostatky výzvy insolvenčního správce vlastní výzvou adresovanou přihlašovateli pohledávky. Zjedná-li přihlašovatel pohledávky řádně nápravu nedostatků přihlášky ve lhůtě určené výzvou insolvenčního soudu, insolvenční soud rovněž vrátí přihlášku pohledávky insolvenčnímu správci s pokynem, aby ji zařadil na seznam přihlášených pohledávek (§ 189 insolvenčního zákona). Nezjedná-li přihlašovatel pohledávky řádnou nápravu nedostatků přihlášky ani ve lhůtě určené výzvou insolvenčního soudu, bude namístě přihlášku odmítnout (§ 185 insolvenčního zákona).

3) Insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že přihláška pohledávky vskutku má vady nebo je neúplná, pro tyto nedostatky ji nelze přezkoumat a přihlašovatel pohledávky tyto nedostatky ve správně stanovené lhůtě neodstranil, ač k tomu byl insolvenčním správcem řádně vyzván. V takovém případě bude namístě přihlášku – bez další výzvy – odmítnout (§ 185 insolvenčního zákona).

Tím, že insolvenční soud usměrní při výkonu dohlédací činnosti postup insolvenčního správce při odstraňování nedostatků přihlášky (shledá ji způsobilou pro přezkum), nijak nezasahuje do právní sféry insolvenčního správce (nerozhoduje o „jeho“ právech a povinnostech) a insolvenční správce proto není subjektivně oprávněn takové rozhodnutí napadnout opravným prostředkem (lhostejno, zda řádným nebo mimořádným).

Na uvedeném pak nemůže ničeho změnit ani to, že příslušnou nápravu chybného úsudku o možnosti odmítnout přihlášku věřitelovy pohledávky pro vady zjedná (až) odvolací soud při rozhodnutí o odvolání přihlašovatele pohledávky proti usnesení, jímž insolvenční soud (ve shodě s postojem insolvenčního správce, leč podle odvolacího soudu nesprávně) přihlášku pohledávky odmítl podle § 185 insolvenčního zákona.

Nejvyšší soud pro úplnost dodává, že závěry ohledně možnosti insolvenčního soudu v rámci dohlédací činnosti „přimět“ insolvenčního správce, aby změnil názor ohledně otázky, zda lze přihlášku pohledávky přezkoumat, se nikterak neprotiví úsudku vyjádřenému pro insolvenční poměry v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sen. zn. 29 NSČR 63/2011, uveřejněném pod číslem 34/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 34/2014“ (o tom, že insolvenční soud není oprávněn uložit insolvenčnímu správci při výkonu dohlédací činnosti, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám).

Závěr obsažený v R 34/2014 se váže k vlastnímu popření pohledávky (k pohledávce již zařazené na seznam přihlášených pohledávek). Také v poměrech podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, na něž odkazuje i R 34/2014, mohl (konkursní) soud rozhodnout o zařazení pohledávky na seznam přihlášených pohledávek (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 29 Odo 601/2005, 602/2005), i když nebyl oprávněn uložit správci konkursní podstaty, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám (srov. *mutatis mutandis* usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 3. 2002, sp. zn. 1 Ko 556/2001, uveřejněné pod číslem 47/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil např. v usnesení ze dne 2. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2888/2010 a v usnesení ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4120/2011).

Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že insolvenční správce dlužníka není osobou subjektivně oprávněnou k podání dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud změnil usnesení insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky pohledávky věřitele pro vady (§ 185 insolvenčního zákona, ve spojení s § 188 odst. 2 insolvenčního zákona) tak, že se přihláška pohledávky neodmítá.

Proto podané dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 a 3 o. s. ř., ve spojení s § 218 písm. b) o. s. ř.